

πάλιν μέρος ενεργόν, ὡς πάντες ἐνθυμούμεθα, εἰς τὰ ἔργα τῆς Ἀκαδημίας, ἐπιδεικνύων ζωηρὸν ἐνδιαφέρον, διὰ τὰ ἀναφύμενα ἐπιστημονικὰ ζητήματα, μὴ παύσας παρακολουθῶν μέχρι τέλους τῆς ζωῆς αὐτοῦ πᾶσαν ἐπιστημονικὴν κίνησιν.

Αἰσθανόμενος ὅμως ὅτι αἱ σωματικαὶ αὐτοῦ δυνάμεις ὄλονεν περισσότερον ἐξαντλοῦνται καὶ ὅτι πλησιάζει τὸ τέρας τοῦ βίου, ἡ αὐτῆ νοσταλγία ἣτις ἔφερεν αὐτὸν πρὸ τινων ἐτῶν ἀπὸ τῆς Γαλλίας εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἐγείρει εἰς αὐτὸν τὸν πόθον νὰ διέλθῃ τὰς ὑπολειπομένας ἡμέρας καὶ τερματίσῃ τὸν βίον εἰς τὴν γενέτειραν αὐτοῦ Κεφαλληνίαν. Ἐγκαθίσταται τότε ἐν Ἀργοστολίῳ, ἀτυχῶς δι' ὀλίγους μόνον μῆνας, ὅπου πρὸ ἔτους περίπου ἐτελεύτησεν.

Τοιοῦτος ὑπῆρξεν ὡς ἐπιστήμων, ὡς διδάσκαλος, ὡς χειρουργός, ὡς συγγραφεύς, ὁ Γεράσιμος Φωκᾶς, ζωηρὰ καὶ ἐξέχουσα προσωπικότης, χαρακτηριζομένη ὑπὸ εὐρύτητος πνεύματος καὶ ὀξύτητος διανοίας. Πεπρωτισμένος ἀπὸ ἀπεριόριστον μνήμην καὶ βοηθούμενος ὑπὸ βαθείας μορφώσεως, εἶχεν εὐχερῆ τὴν ἀναπαράστασιν τῆς σκέψεως καὶ ζωηρὰν τὴν ἔκφρασιν τοῦ λόγου.

Ἐγγενῆς τοῖς τρόπους, ἐκ χαρακτῆρος φιλόφρων, πάντοτε εὐπροσῆγορος καὶ εὐχάριστος, ἠγάπα ὁ Φωκᾶς ἐξαιρέτως τὴν ἀπλότητα, φίλους καὶ μαθητὰς συναναστρέφόμενος μετὰ περισσῆς οἰκειότητος, ἐπεδείκνυεν ἀληθῆ καὶ εἰλικρινῆ πρὸς αὐτοὺς φιλίαν.

Ἦτο φύσις καλλιτεχνική, τερπομένη εἰς τὸ ἁρμονικὸν καὶ ὠραῖον, ἔχων δὲ ἔμφυτον τὸ αἶσθημα τῆς ἀνεξαρτησίας ἀπεχθάνετο τοὺς τύπους καὶ περιορισμούς, διὸ καὶ τὴν ζωὴν αὐτοῦ ἐν πολλοῖς κατεύθυνεν ὡς ἠδόκει, ἀδιαφορῶν διὰ τυχὸν ἐπικρίσεις ἄλλων.

Τοιοῦτος ἦτο καὶ ὡς ἄνθρωπος ὁ Φωκᾶς, καταλαμβάνων οὕτω ἐς αἰεὶ, ἐξέχουσαν θέσιν μετὰ τῶν ὑπαρξάντων μελῶν τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΥ

ΚΩΝΣΤ. ΑΜΑΝΤΟΥ. — Ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τῶν Κομνηνῶν.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ ΜΗ ΜΕΛΩΝ

Ὁ κ. Ἄντ. Κεραμόπουλλος ἀνακοινῶν τὴν κατωτέρω μελέτην τοῦ κ. Νικολαίου Τραΐκωφ λέγει τὰ ἑξῆς:

Μετὰ χαρᾶς ἀνακοινῶ ἱστορικὴν μελέτην τοῦ κ. Ν. Τραΐκωφ, διευθυντοῦ τοῦ Γραφείου τοῦ Τύπου τῆς ἐνταῦθα Βασιλικῆς Βουλγαρικῆς Πρεσβείας, περὶ τινων σκοτεινῶν σημείων τοῦ βίου τοῦ Γ. Ρακόβσκυ, ἐθνικοῦ ἐπαναστάτου καὶ ἥρωος τῆς βουλγαρικῆς ἀνεξαρτησίας, τροφίμου δὲ τῆς Ἑλληνικῆς παιδείας. Ὁ κ. Τραΐκωφ ἀπὸ μακροῦ ἐργάζεται ἱστορικῶς ἐπιθυμῶν νὰ ἀποδείξῃ τὴν πρόθυμον ἐν τοῖς νεωτέροις χρόνοις συνεργασίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ καὶ τοῦ Βουλγαρικοῦ λαοῦ μέχρι τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν ἤρχισαν αἱ παρεξηγήσεις μετὰ αὐτῶν καὶ αἱ ἀντίθετοι κατευθύνσεις.

Αί μελέται τοῦ κ. Τραΐκωφ ἀποβλέπουσι νὰ ἀποδείξωσιν εἰδικώτερον, πότε οἱ Βούλγαροι συνέδραμον τοὺς Ἑλληνας καὶ πότε οἱ Ἑλληνες ἐβοήθησαν τοὺς Βουλγάρους. Ἀκόμη δὲν ἐδημοσίευσεν τὴν συλλεχθεῖσαν ὕλην πρὸς ἀπόδειξιν τοῦ πρώτου μέρους τῆς ἐπιχειρήσεως αὐτοῦ, ἀλλ' ἐκ τοῦ ὕλικού τοῦ ἀποδεικνύοντος τὴν Ἑλληνικὴν πρὸς τοὺς Βουλγάρους βοήθειαν ἐδημοσίευσεν μικράς τινας μελέτας, ἃς χαρακτηρίζει καθαρὸν ἱστορικὸν πνεῦμα (πρβλ. Ἐλεύθερον Βῆμα 1935, 10 Νοεμβρίου). Τὸν αὐτὸν χαρακτηῖρα ἔχει καὶ ἡ σημερινὴ ἀνακοίνωσις τοῦ πρὸς τὴν Ἀκαδημίαν Ἀθηνῶν. Εὐρίσκεται δὲ ἐντὸς τοῦ πλαισίου τῆς πολιτικῆς τοῦ Ρήγα τοῦ Φεραίου ζητοῦντος τὴν συνεργασίαν πάντων τῶν Βαλκανικῶν λαῶν, ἣν ἐπιδιώκει καὶ ἡ πολιτικὴ τῶν λαῶν τούτων κατὰ τὰς ἡμέρας ἡμῶν. Ἡ ἀνακοίνωσις τοῦ κ. Τραΐκωφ γινομένη μικρὸν μετὰ τὴν ὑπογραφήν τῆς ἐμπορικῆς συμβάσεως μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Βουλγαρίας, δύναται νὰ χαιρετισθῆ ὡς ἐπιστημονικὴ ἠχώ τῆς ἐκδηλωθείσης ἀγαθῆς διαθέσεως πρὸς συνεργασίαν τῶν δύο λαῶν.

ΙΣΤΟΡΙΑ.— Ἀνέκδοτα ἑλληνικὰ ἔγγραφα περὶ τοῦ Γ. Σ. Ρακόβσκου, ὑπὸ Ν. Τραΐκωφ. Ἀνεκοινώθη ὑπὸ κ. Ἀντ. Κεραμοπούλλου.

Εἰς τὸ πλούσιον ἀρχεῖον τοῦ Ἀλ. Μαυροκορδάτου, τὸ ὁποῖον φυλάσσεται εἰς τὰ Γενικὰ Ἀρχεῖα τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους, μεταξὺ πλείστων πολυτίμων ἐγγράφων περὶ τῆς ἱστορίας τῶν πρώτων δεκαετιῶν τῆς ἐλευθέρως ζωῆς τῆς Ἑλλάδος, εὐρίσκονται καὶ τινὰ ἐνδιαφέροντα ἔγγραφα τοῦ ἔτους 1842 περὶ τοῦ μεγάλου βουλγάρου ἐπαναστάτου Γ. Σ. Ρακόβσκου. Τὰ ἔγγραφα ταῦτα παρουσιάζουν ἰδιαιτέραν ἀξίαν, ὅχι δὲ μόνον διὰ τοὺς βουλγάρους. Εἶναι ἐξ ἴσου ἐνδιαφέροντα καὶ διὰ τοὺς Ἕλληνας, ἐπειδὴ ἀποκαλύπτουν πῶς ἡ ἑλληνικὴ διπλωματία ἔσωσε τὴν ζωὴν τοῦ Γ. Σ. Ρακόβσκου καὶ ρίπτουν ἐξ ἄλλου φῶς εἰς μίαν ἀπὸ τὰς πολλὰς περιπτώσεις ἑλληνοβουλγαρικῆς συνεργασίας εἰς ἐποχὴν, κατὰ τὴν ὁποίαν αἱ σχέσεις τῶν δύο ὁμοθρήσκων καὶ γειτονικῶν λαῶν ἐνεπνέοντο ἀπὸ τὸ αἶσθημα ἀδελφικῆς ἀγάπης.

Ὁ Γ. Σ. Ρακόβσκου εἶναι ἡ μᾶλλον ἰσχυρὰ καὶ ἐπιβλητικὴ προσωπικότης εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς βουλγαρικῆς ἀναγεννήσεως. Ὑπερέχει ὅλων τῶν συγχρόνων του, ὅχι δὲ μόνον ὡς ἐπαναστάτης. Ὡς ποιητῆς, ὡς σοφός, ὡς πολιτικὸς καὶ δημοσιολόγος ἤσκει ἀπεριόριστον ἐπιρροὴν μεταξὺ τῶν ὁμοεθνῶν του. Μὲ τὴν ψυχικὴν του ὁρμὴν καὶ τὴν ἀκλόνητον θέλησίν του, μὲ τοὺς ἀριστοκρατικούς του τρόπους καὶ τὰς σπανίας διπλωματικὰς του ἀρετὰς ἐκέρδισε τὰς συμπαθείας καὶ τὴν ἐκτίμησιν ὅλων τῶν ξένων, ἐνώπιον τῶν ὁποίων συνηγόρει ὑπὲρ τῆς ὑποθέσεως τῆς πατρίδος του. Οἱ κυβερνῆται τῶν ἐλευθέρων βαλκανικῶν κρατῶν τὸν ἐθεώρουν ὡς φυσικὸν πολιτικὸν ἀρχηγὸν τῆς ὑποδοῦλου Βουλγαρίας. Διετέλει εἰς προσωπικὰς φιλικὰς σχέσεις μὲ τοὺς ἀρχηγοὺς τῶν κρατῶν τῆς Ρουμανίας (Ἴων Κούζα Βόντα), τῆς Σερβίας (Πρίγκηψ Μιχαῆλο

Ὁμπρένοβιτς) καὶ τοῦ Μαυροβουνίου (Πρίγκηψ Νικόλαος Πέτροβιτς). Ἦτο δὲ φίλος καὶ ἑλλήνων κυβερνητῶν.

Ὁ Ρακόβσκυ δὲν εἶναι μόνον ἐνθουσιώδης βούλγαρος πατριώτης. ἀλλὰ καὶ ἔνθερμος καὶ συνειδητὸς ἀγωνιστὴς ὑπὲρ τῆς συνεννόησεως μεταξὺ τῶν βαλκανικῶν λαῶν. Κατὰ τὸ 1863 εἶχεν ἐπιφορτισθῆ ἀπὸ τοὺς ἡγεμόνας τῆς Σερβίας καὶ τοῦ Μαυροβουνίου νὰ ἐπισκεφθῆ τὰς Ἀθήνας μετὰ τὴν ἐκθρόνισιν τοῦ Ὀθωνος καὶ βολιδοσκοπήσῃ τοὺς ἑλληνας κυβερνήτας διὰ τὴν συγγκρότησιν συνασπισμοῦ πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῶν ὑποδούλων χριστιανῶν ἐκ τῆς τουρκικῆς κυριαρχίας. Ὁ Ρακόβσκυ παρέμεινεν εἰς τὰς Ἀθήνας ἐπὶ τέσσαρας μῆνας. Περὶ τῆς μυστικῆς του ταύτης ἀποστολῆς μᾶς παρέχει λίαν ἐνδιαφερούσας πληροφορίες ὁ ἀείμνηστος Μᾶρκος Μπαλαμπάνωφ, ὁ ὁποῖος τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἦτο φοιτητὴς τῆς νομικῆς εἰς τὸ Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν. Ὁ Ρακόβσκυ ἤλθεν εἰς ἐπαφὴν καὶ συνῆψε δεσμούς μετὰ τοὺς πλέον ἐπιφανεῖς ἑλληνας πολιτικούς, οἱ ὁποῖοι τὸν ἐδέχθησαν λίαν εὐμενῶς. Τὸ οὐσιῶδες σημεῖον τῶν συνομιλιῶν του μετ' αὐτῶν ἦτο ἡ ἀποτίναξις τῆς τουρκικῆς κυριαρχίας μετ' οἰονδήποτε τρόπον καὶ μετ' οἰουσδήποτε πολιτικούς συνδυασμούς καὶ ἐνεργείας. Συνηντήθη μετὰ τὸν πρῶτον ἀντιβασιλέα Βούλγαρον, μετὰ τὸν Κουμουνδοῦρον ὡς καὶ μετὰ τὸν Κορωναῖον καὶ τὸν Λεωτσάκον, ἀρχηγούς δύο ἀντιτιθεμένων ρευμάτων εἰς τὸν στρατόν.

«Ὁ Ρακόβσκυ, γράφει ὁ Μᾶρκος Μπαλαμπάνωφ, διεβεβαίωσε καὶ τοὺς δύο διασήμεους ἡγέτας τοῦ στρατοῦ, ὅτι εἰς μίαν συνδεδεασμένην ἐνέργειαν τῆς Σερβίας, τοῦ Μαυροβουνίου καὶ τῆς Ἑλλάδος κατὰ τῆς Τουρκίας, ἡ Βουλγαρία θὰ δυνηθῆ νὰ παρατάξῃ κατ' ἐλάχιστον ὄριον 20000 ἐθελοντάς ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς¹».

Ὁ Ρακόβσκυ ἐπεσκέφθη μετὰξὺ ἄλλων ἐπιφανῶν ἑλλήνων καὶ τὸν γέροντα Κανάρην τὸν ὁποῖον ὑμνησαν ὁ Βίκτωρ Οὐγκῶ καὶ ὁ Γουλιέλμ Μύλλερ. «Ὁ Κανάρης, γράφει ὁ Μᾶρκος Μπαλαμπάνωφ, ἔχαιρεν ὡς παιδίον, ὅταν ὁ Ρακόβσκυ τοῦ ἐξήγει τὰς ἐνεργείας του καὶ τὰ σχέδια του κατὰ τῆς τουρκικῆς κυριαρχίας».

Μόλις ἐπεράτωσε τὴν ἀποστολὴν του εἰς τὴν ἑλληνικὴν πρωτεύουσαν, ὁ Ρακόβσκυ προεπέμφθη κατὰ τὸν μᾶλλον θριαμβευτικὸν τρόπον ἀπὸ τοὺς ὁμοεθνεῖς του καὶ ἀπὸ τοὺς ἀντιπροσώπους τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως ματαιωθέντος τοῦ γάμου του μετὰ τῆς Φρόσως θυγατρὸς τοῦ στρατηγοῦ Χατζηχρήστου, ἣν εἶχεν ἀρραβωνισθῆ ἐν τῷ μεταξῷ. Ἐξ Ἀθηνῶν μεταβαίνει εἰς Κετίγγην καὶ Βελιγράδιον διὰ νὰ ἐκθέσῃ τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἀποστολῆς του καὶ ἀφοῦ παρέμεινεν ὀλίγον εἰς τὴν σερβικὴν πρωτεύουσαν ἐγκαθίσταται εἰς τὸ Βουκουρέστιον, ὅπου ἐκδίδει ἐφημερίδας καὶ ἐπιστημονικὰ συγγράμματα, θέτει στερεὰ θεμέλια εἰς τὸ βουλγαρικὸν ἀπελευθερωτικὸν ἔργον καὶ τὸ 1867 ἀποθνήσκει πρόορως, χωρὶς νὰ ἴδῃ πραγματοποιούμενον τὸ ὄνειρον τῆς

¹ Μ. Δ. ΜΠΑΛΑΜΠΑΝΩΦ, Οἱ ἀρραβῶνες τοῦ Ρακόβσκυ, Περιοδ. Λετοπίαι, ἔτος I, 4, 1 Ἰανουαρίου 1900, σ. 72-73.

θυελλώδους ζωής του, τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Βουλγαρίας ἐκ τοῦ τουρκικοῦ ζυγοῦ.

Ὁ Ρακόβσκυ ἐγεννήθη εἰς τὴν φημισμένην κωμόπολιν τοῦ Αἵμου Κότελ (Καζάν), γενέτειραν τῶν διασημοτέρων βουλγάρων συγγραφέων καὶ ἀγωνιστῶν ὑπὲρ τῆς πνευματικῆς καὶ πολιτικῆς ἐλευθερίας τῆς Βουλγαρίας. Μερικοὶ ἐκ τῶν συμπολιτῶν του εἶναι λίαν γνωστοὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ὁ Στεφανάκης Βογορίδης, ἡγεμὼν τῆς Σάμου, ὁ Ἀθανάσιος Βογορίδης, συγγραφεὺς λίαν ἀξιολόγων ἄρθρων εἰς τὸν «Λόγιον Ἑρμῆν», ἡγέτης τῆς «Φιλικῆς Ἐταιρείας» εἰς τὴν Κεντρικὴν Εὐρώπην καὶ στενὸς συνεργάτης τοῦ Κοραῆ κατὰ τὴν ἐλληνικὴν ἐπανάστασιν¹, ὁ Γαβριήλ Κρέστοβιτς, γενικὸς διοικητῆς τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμυλίας, καὶ ὁ Πέτρος Βέρων, συγγραφεὺς πολυτίμων φιλολογικῶν καὶ φυσικο-αστρονομικῶν ἔργων, τὰ ὅποια ἐξεδόθησαν ἐλληνιστὶ εἰς τὸ Μόναχον καὶ τὰς Ἀθήνας. Ὁ Ρακόβσκυ ἐγεννήθη κατὰ τὴν ἀνοιξιν τοῦ 1821, ἀκριβῶς κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἐκρήξεως τοῦ ἱεροῦ ἐλληνικοῦ ἀγῶνος, εἰς τὸν ὅποιον ἔλαβον ἐνεργὸν μέρος ὁ θεῖος του, ἀδελφὸς τῆς μητρὸς του Γεώργιος Μαμάρτσεφ, ἀποθανὼν ἐξόριστος εἰς τὴν Σάμον, καὶ ὁ ἕτερος θεῖος του, ἀδελφὸς τοῦ πατρὸς του, Μίνκο Ρακόβαλης Πόποβιτς. Ὅπως ὅλοι οἱ πλεόν ἐπιφανεῖς βούλγαροι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης καὶ ὁ Ρακόβσκυ ἐξεπαιδεύθη εἰς τὰ ἐλληνικὰ σχολεῖα. Μέχρι τῆς εἰσόδου του εἰς τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει Μεγάλῃν τοῦ Γένους Σχολῆν (1837) ὠνομάζετο Σάμπι Στόικωφ. Ἀλλὰ κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ διασήμου συμπολίτου του καὶ κηδεμόνος, ὁ ὅποιος ὡς μαθητῆς τοῦ Λάμπρου Φωτιάδη ἐν Βουκουρεστίῳ μετωνομάσθη ἀπὸ Στόϊκο Τσόγκωφ εἰς Στεφανάκη Βογορίδη, καὶ ὁ Ρακόβσκυ εἰς τὴν Κωνσταντινουπόλιν ἐξηυγένισε τὸ ὄνομά του καὶ ἤρχισε νὰ ὠνομάζεται Σάββας Στεφανίδης. Οὕτως ὑπογράφεται εἰς τὰς μαθητικὰς του ἐπιστολάς (1837-1841) πρὸς τὸν ἐν Κάρλοβω διδάσκαλόν του Ράϊνο Πόποβιτς, βαθὺν ἐλληνιστὴν καὶ θερμὸν φιλέλληνα. Ἀπὸ τὰς ἐπιστολάς αὐτάς φαίνεται, ὅτι εἰς ἡλικίαν 16 ἐτῶν ὁ Ρακόβσκυ κατεῖχεν εἰς τὴν ἐντέλειαν τὴν ἐλληνικὴν γλῶσσαν καὶ παρουσίαζε καταπληκτικὴν ἐπίδοσιν εἰς τὰ γράμματα καὶ τὴν διανόησιν². Ἐκτιμῶν τὰ σπάνια πνευματικὰ χαρίσματα τοῦ ὑποτρόφου

¹ Βλ. τὴν βιογραφίαν του ὑπὸ τοῦ ΘΕΟΚΛ. ΦΑΡΜΑΚΙΔΟΥ, ἐν τῇ *Γενικῇ Ἐφημερίδι τῆς Ἑλλάδος*, ἔτους 1826, ἀρ. 72, ἀναδημοσιευθεῖσαν ἐν τῷ περιοδικῷ *Πανδώρα*, ἔτους Κ', 1870, σ. 414. . . Εἰς τὸ πρῶτον ἄρθρον τῆς ἐφημ. *Ἑλπίς*, ἐν τῷ φύλλῳ τῆς 21 Ἰουνίου 1860, ὁ ΚΩΝΣΤ. ΛΕΒΙΔΗΣ γράφει μεταξύ ἄλλων: «Ὁ Βούλγαρος Ἀθ. Βογορίδης ἦτο ὁ ἐν Βιέννῃ δραστήριος ἀπόστολος τῆς Φιλικῆς Ἐταιρείας, τρέχων πάντοτε τὸν κίνδυνον νὰ συλληφθῆ ὑπὸ τῆς Αὐστριακῆς ἀστυνομίας καὶ νὰ λάβῃ τὴν τύχην τοῦ Ρήγα τοῦ Φεραίου. Αὐτὸς κατήχησε καὶ ἡμᾶς καὶ ἄλλους ἐν Βιέννῃ τότε διατρίβοντας, αὐτὸς ὁ Βογορίδης μετὰ τῶν Θεσσαλῶν Φαρμακίδου καὶ Μανούσου, μετὰ τοῦ Χίου Κοκκινάκη κλπ. ἐξέδιδον τὸν *Λόγιον Ἑρμῆν*».

² Εἰς αὐτάς ὑπάρχουν μεταξύ ἄλλων καὶ ἐνδιαφέρουσα πληροφορία διὰ τὸ σχολεῖον τοῦ Κουρού-Τσεσμέ, ὅπου ἐσοῦδαζεν ὁ Ρακόβσκυ. Αἱ ἐπιστολαὶ ἔχουν δημοσιευθῆ ὑπὸ τοῦ Μ. ΜΠΑΛΑΜΠΑΝΩΦ εἰς τὸ *Περιοδικὸν τῆς Βουλγαρικῆς Ἀκαδημίας τῶν ἐπιστημῶν*, τεύχος XVIII, Σόφια, 1919, σ. 81-92.

του ό πρίγκηψ Στεφανάκης Βογορίδης άνέθεσεν εις ειδικούς καθαγητάς νά τοῦ διδάξουν τήν περσικήν καί τήν άραβικήν γλώσσαν καί τόν προώριζε δι' ύψηλόν άξίωμα εις τήν τουρκικήν Αύτοκρατορίαν, όπως ειχε κάμει καί δι' άλλον ύπότροφόν του, τόν Γαβριήλ Κρέστοβιτς. Ό Ρακόβσκυ όμως ήγάπα φλογερώς τό ύπόδουλον έθνος του, ώνειρεύετο τήν άπελευθέρωσίν του άπό τόν τουρκικόν ζυγόν καί δια τούτο μόλις άπεφοίτησε τής Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολής παρητήθη τής λαμπράς του σταδιοδρομίας εις τό τουρκικόν κράτος, τήν όποιάν τοῦ έξησφάλιζεν ή ισχυρά ύποστήριξις καί έπιρροή τοῦ πρίγκηπος Βογορίδη, καί έπροτίμησε τόν πλήρη άκανθών δρόμον τοῦ έπαναστάτου-πολιτικοῦ. Πρός τόν σκοπόν τοῦτον καί κατηθύνθη εις τήν πρωτεύουσαν τής έλευθέρας Έλλάδος.

«Καί εις τήν Έλλάδα, γράφει έλληνιστί πρós τόν Ράινο Πόποβιτς εις μίαν έπιστολήν του άπό 25 Ίουνίου 1839, έχομεν είκοσι περίπου όμογενείς εις τό περιφέρμον γυμνάσιον καί τό Πανεπιστήμιον Άθηνών, οίτινες εισίν έτοιμοι νά θυσιάσωσιν όλην τήν ζωήν αύτῶν εις τόν φωτισμόν τοῦ γένους μας¹».

Οί σπουδάζοντες εις τάς Άθήνας νέοι Βούλγαροι ήσαν ώργανωμένοι εις μίαν «Σλοβено-βουλγαρικὴν φιλεκπαιδευτικὴν έταιρείαν», τής όποιás σκοπός ήτο νά συνδράμη τήν έθνικήν άφύπνισιν τοῦ βουλγαρικοῦ λαοῦ αποκλειστικῶς δια τής παιδείας. Η κίνησις αύτη ειχεν άρχίσει εις τήν Άνδρον άπό βουλγάρους μαθητάς τοῦ Καίρη, οί όποιοι έπειτα μετεγράφησαν εις τό Α' Γυμνάσιον τῶν Άθηνών μετὰ τό κλείσιμον τοῦ «Όρφανοτροφείου» τοῦ Καίρη².

Η άριξις τοῦ Ρακόβσκυ εις Άθήνας κατὰ τό 1841 συμπίπτει πρós μεγάλους έπαναστατικούς άναβρασμούς Κρητῶν καί Θεσσαλῶν αύτόθι. Τόν Ρακόβσκυ δέν ικανοποιεῖ ό έννομος καί ειρηνικός χαρακτήρ τής ύφισταμένης «Σλοβено-βουλγαρικῆς έταιρίας» καί ύπό τήν έπίδρασιν τῶν Κρητικῶν καί Θεσσαλικῶν έπαναστατικῶν κύκλων λαμβάνει τήν πρωτοβουλίαν ιδρύσεως μιᾶς νέας βουλγαρικῆς έταιρίας, ή όποία νά άγωνισθῆ δια τήν άπελευθέρωσιν τής ύποδούλου βουλγαρικῆς πατρίδος. Μετὰ σειρὰν μυστικῶν συσκέψεων τῶν πλέον ζωηρῶν βουλγαροπαίδων έν Άθήναις ιδρύθη έπαναστατικὴ βουλγαρικὴ έταιρία, ή όποία δια νά μὴν έλκύση τάς ύπονοίας τῶν άρχῶν έπωνομάσθη «Μακεδονικὴ Έταιρία». Έπὶ κεφαλῆς τής έταιρίας ταύτης είναι ό είκοσαετής Ρακόβσκυ, ό όποῖος ύπό τό ψευδώνυμον Γεώργιος Μακεδῶν άναχωρεῖ

¹ Αὐτόθι, σ. 90.

² Ib. Δ. ΣΙΣΜΑΝΩΦ, Ib. ΝΤΟΜΠΡΟΒΣΚΥ, περιοδ. *Μπάλγκαρσκυ Πρέγκλεντ*, VIII, 7-8, 1896, σ. 160. Μετὰξὺ τῶν μαθητῶν τοῦ Α' Γυμνασίου Άθηνῶν ό Στογιάν Τσομάκωφ, οί μετέπειτα βούλγαροι, μητροπολίται Ίλαρίων Μακαριουπόλεως καί Πανάρετος Φιλιππουπόλεως, Γ. Άτανάσοβιτς, ό μετέπειτα καθηγητῆς τής Ιατρικῆς εις τό πανεπιστήμιον Βουκουρεστίου καί ύπουργός εις τήν πρώτην κυβέρνησιν τής έλευθέρας Βουλγαρίας, ό Δόκτωρ Κ. Μισάικωφ, ό Νικόλαος Μιχαηλόφσκυ, ό Ζαχαρίας Στρούμσκυ κ. ά.

εις Βλαχίαν διὰ τὴν ὀργάνωσιν τοὺς ἐκεῖ Βουλγάρους ἐποίους. Μὲ τὸ ὄνομα αὐτὸ καὶ μὲ ἑλληνικὸν διαβατήριον ἐγκαθίσταται εἰς Βραίλαν ὡς ἰδιωτικὸς διδάσκαλος τῶν γαλλικῶν καὶ τῶν ἑλληνικῶν.

Ἡ Ἡπειρο-θρῆσσαικὴ ὀργάνωσις τῶν Ἀθηνῶν ἐξουσιοδότησε τὸ μέλος τῆς Σταυρον Γεωργίου, τὸν ἠπειρώτην, νὰ ἔλθῃ εἰς ἐπαφὴν μὲ τοὺς Βουλγάρους τῆς Βραίλας, νὰ συνεργασθῇ μὲ τὸν Γεώργιον τὸν Μακεδόνα καὶ νὰ ἐξοπλίσῃ ἐθελοντάς, οἱ ὅποιοι νὰ ἀγωνισθοῦν διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Θρῆσσαικῆς καὶ τῆς Ἡπείρου. Ὁ Ρακόβσκυ καὶ ὁ Σταυρος Γεωργίου εὐρίσκουν εὐνοϊκὸν ἔδαφος μεταξὺ τῶν Βουλγάρων καὶ τῶν Ἑλλήνων τῆς Βραίλας καὶ τοῦ Γαλαζίου καὶ κατὰ τὸν χειμῶνα, ἐνόσφ ὁ Δούναβις ἦτο παγωμένος, ἐσκόπουν νὰ διαπεραιώσουν εἰς τὸ ἀντίπεραν τουρκικὸν ἔδαφος μέγαν ἀριθμὸν ἐθελοντῶν ἐπαναστατῶν, διαρπάζοντες τὰ ὄπλα καὶ τὰ πυρομαχικὰ τῆς ἀποθήκης τῆς φρουρᾶς Βραίλας. Ὑπερβολικὴ αἰσιοδοξία ὅμως ἀνέτρεψε τὰ πάντα. Πολλοὶ ἀπὸ τοὺς Ἑλληνας συνωμότης συνεκεντρῶνοντο ἐκάστην ἑσπέραν εἰς τὴν κατοικίαν τοῦ διδασκάλου Γεωργίου Μακεδόνας. Μετέβαινον ἐκεῖ ὠπλισμένοι καὶ οὕτω διήγειραν τὰς ὑπονοίας τῶν Βλαχικῶν ἀρχῶν. Ἡ ἀστυνομία ἦτο ἀκόμη ὑπὸ τὴν ἐντύπωσιν τῆς καταστολῆς μιᾶς στάσεως πρὸ ἔτους, ὅτε μία βουλγαρικὴ ἐνοπλὸς ὁμάς ἀπεπειράθη νὰ διέλθῃ διὰ τῆς βίας τὸν Δούναβιν. Ἀνησυχήσασαι ἀπὸ τὰς νέας ἀποκαλύψεις αἱ ἀρχαὶ ἀπεφάσισαν νὰ καταφύγουν εἰς δραστηκὰ μέτρα διὰ νὰ ματαιώσουν πᾶν ὅ,τι ἠδύνατο νὰ ἐπιδεινώσῃ τὰς σχέσεις μεταξὺ τῆς ὑποτελοῦς ἡγεμονίας τῆς Βλαχίας καὶ τῆς Πύλης.

Τὴν ἑσπέραν τῆς 10 Φεβρουαρίου 1842, ἡ ἀστυνομία περιεκύκλωσε τὴν κατοικίαν τοῦ Γεωργίου Μακεδόνας, ὅπου εἶχον συγκεντρωθῆ οἱ συνωμῶται, Ἑλληνας καὶ Βούλγαροι. Ὀπλισμένοι οὗτοι ἐξῆλθον ἀμέσως ἔξω καὶ κατῴρθωσαν νὰ ἀποκρούσουν τοὺς ἀστυνομικοὺς. Πρὸ τῆς κατοικίας τοῦ διοικητοῦ τῆς φρουρᾶς οἱ συνωμῶται εἶχον νέαν σύγκρουσιν μὲ στρατιωτικὴν περίπολον. Κατὰ τὴν σύρραξιν αὐτὴν ἔπεσε νεκρὸς εἷς ἀξίωματικὸς καὶ ἐτραυματίσθησαν πέντε ὀπλίται. Ἐκ μέρους τῶν συνωμοτῶν ἔπεσαν εἷς τῶν ἀρχηγῶν, ὁ καπετὰν Σπύρος Παπαγεωργίου ἐξ Ἡπείρου. Ἀνὰ τὴν πόλιν ταχέως μετεδόθη ὁ πανικός, ὁ στρατὸς ἐτέθη ἐπὶ ποδὸς καὶ κατὰ τὴν νύκτα ἀκόμη συνελήφθησαν καὶ ἐφυλακίσθησαν οἱ διασκορπισθέντες συνωμῶται χωρὶς τοὺς ἀρχηγούς των Σταυρον καὶ Γεώργιον Μακεδόνα, οἱ ὅποιοι κατῴρθωσαν νὰ διαφύγουν τὴν σύλληψιν. Δέκα ἡμέρας μετὰ ταῦτα ὁ Γεώργιος Μακεδὼν παρουσιάζεται εἰς τὰς ἀρχὰς διὰ τοῦ Ρώσου προξένου, ἵνα σώσῃ μερικὸς ἀπὸ τοὺς συλληφθέντας, οἱ ὅποιοι ἦσαν ἀθῶοι. Ἐνώπιον τῆς ἀνακριτικῆς ἐπιτροπῆς ἔδωκεν ἔπειτα ἔγγραφον κατὰθέσει εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν, διὰ τῆς ὁποίας ἐξέθετε τὸν πραγματικὸν χαρακτῆρα τῆς συνωμοσίας¹.

¹ Ἡ κατὰθεσις αὕτη εἶναι γνωστὴ ἐκ γαλλικῆς μεταφράσεως συνημμένης εἰς τὴν ἔκθεσιν τῆς 4 Ἀπριλίου 1842 τοῦ προξένου τῆς Αὐστρίας ἐν Βουκουρεστίῳ Τιμόνι πρὸς τὸν πρίγκιπα Μετερνίχον.

Ἡ δίκη περὶ τὴν ὑπόθεσιν ταύτην ἤγειρε μέγα ἐνδιαφέρον μεταξὺ τοῦ προξενικοῦ σώματος. Μέχρι τῆς στιγμῆς ἐξεδόθησαν μόνον αἱ ἐκθέσεις τοῦ αὐστριακοῦ καὶ τοῦ Γάλλου προξένου ἐν μέρει ὑπὸ τοῦ Ἰοῶν Φιλίττη¹ καὶ ἐν τῷ συνόλω των ὑπὸ τοῦ Στ. Ρομάνσκυ ἀπὸ ἀντίγραφα, τὰ ὅποια κατέχει ἡ Ρουμανικὴ Ἀκαδημία τῶν Ἐπιστημῶν².

Τὴν 12 Ἰουνίου 1842 τὸ δικαστήριον κατεδίκασε ἑπτὰ κατηγορουμένους εἰς θάνατον, ἐν οἷς καὶ τὸν Ρακόβσκυ, καὶ ἑπτὰ εἰς πενταετῆ εἰρκτὴν. Ἐννέα ἐκ τῶν καταδικασθέντων ἦσαν Ἑλληγες ὑπήκοοι, γεννηθέντες εἰς Ὑδραν, Σπέτσας, Ἄργος, Ἀργολικὸν Κρανίδιον. Ἡ Τουρκικὴ κυβέρνησις διὰ τὴν ἀποδείξῃ τὴν εὐαρέσκειάν της διὰ τὴν ταχεῖαν καὶ ἀποτελεσματικὴν καταστολὴν τῆς στάσεως τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Βουλγάρων τῆς Βραβίας, ἣ ὅποια ἐστρέφετο οὐσιαστικῶς κατὰ τῆς τουρκικῆς κυριαρχίας, ἀπέστειλεν εἰς Βουκουρέστιον τὸν Σεκίρ Ἐφέντην, ἔκτακτον ἀπεσταλμένον, μὲ ἐν Χατιχουμαγιούν-εὐχαριστήριον γράμμα, καὶ μὲ μίαν τιμητικὴν σπάθην διὰ τὸν ἠγεμόνα τῆς Βλαχίας.

Ἀλλὰ τὴν 26^{ην} Ἰουνίου διὰ διακοινώσεώς του, ὑπ' ἀριθ. 434, τὸ Ἑλληνικὸν Προξενεῖον Βουκουρεστίου ἐζήτησεν ἀπὸ τὴν Βλαχικὴν κυβέρνησιν τὴν παραδῶσῃ τοῦς καταδικασθέντας διὰ τὴν ἐκτελεσθῆ ἢ κατ' αὐτῶν ἐκδοθεῖσα ἀπόφασις ὑπὸ τῶν ἑλληνικῶν ἀρχῶν. Ἐπειδὴ ἴσχυον τότε πλήρως αἱ διομολογήσεις, ἣ Βλαχικὴ κυβέρνησις ἐξεπλήρωσε τὴν ἀξίωσιν τοῦ Γενικοῦ Προξένου τῆς Ἑλλάδος. Πρῶτος παρεδόθη εἰς τὸν πρόξενον ὁ Γεώργιος Μακεδῶν, ὁ ὅποιος τὴν 3^{ην} Αὐγούστου 1842 ἀπεστάλη πρὸς τὸν Ἑλληνα πρεσβευτὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει μὲ τὸ ἀτμόπλοιον «Βόμβας ντὲ Ἑλπίς», κυβερνώμενον ἀπὸ τὸν πλοίαρχον Νικόλαον Φιλίππου ἐξ Ὑδρας.

Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ ἐξαντλοῦνται αἱ πληροφορίες περὶ Ρακόβσκυ εἰς τὰ δημοσιευθέντα μέχρι τοῦδε στοιχεῖα. Περὶ τῆς περαιτέρω του τύχης δὲν ἦτο γνωστὸν τίποτε ἄλλο ἀπὸ ὅ,τι αὐτὸς ὁ ἴδιος ὁ Ρακόβσκυ ἐσημείωσεν εἰς τὸ σχέδιον αὐτοβιογραφίας του, τὴν ὅποιαν ἐσκόπει ἀργότερα τὴν γράψῃ: «Παράγραφος 22. Μαυροκορδάτος, τότε Ἑλληνα πρεσβευτῆς εἰς Κωνσταντινούπολιν, καὶ Ἀργυρόπουλος, μέγας Τερτζουμᾶνος³ κτλ. Παρ. 24. Ἀποστολὴ μου εἰς Γαλλίαν ἀπὸ τὸν Μαυροκορδάτον. Παρ. 25. Διαμονή μου εἰς Μασσαλίαν κτλ. Παρ. 26. Αἱ σχέσεις μου μὲ τὸν Κωλέττην κτλ.» Ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου ὁ καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Σόφιας κ. Μιχ. Ἀρναούτωφ

¹ IOAN C. FILITTI, Turburări Revoluționari în Țara Românească între anii 1840-1843. Analele Academiei Române, Tomul XXXIV, 1912.

² ΣΤΟΓΙΑΝ ΡΟΜΑΝΣΚΥ, ἣ «Συνωμοσία τοῦ Γ. Σ. Ρακόβσκυ» (Γεωργίου Μακεδόνος) ἐν Βραβία κατὰ τὸ 1842. Συλλογὴ τῆς Βουλγαρικῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιστημῶν, τ. XIV, 1921.

³ Πρόκειται περὶ τοῦ Μανουὴλ Ἀργυροπούλου, πρώτου διερμηνέως, τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Ρωσικῆς πρεσβείας, τοῦ ὁποίου ἡ ἀδελφὴ Χαρίκλεια ἐνυμφεύθη τὸν Ἄλ. Μαυροκορδάτον. Ὁρα Ε. Ι. ΣΤΑΜΑΤΙΑΔΟΥ, Βιογραφίαι τῶν Ἑλλήνων μεγάλων διερμηνέων τοῦ Ὁθωμανικοῦ κράτους. Ἀθήνησι 1895, σ. 167.

γράφει εις τὴν μονογραφίαν του περὶ Ρακόβσκυ: «Δὲν ἔχομεν οὐδὲν ἄλλο δεδομένον διὰ νὰ ἀντιληφθῶμεν πῶς ἔγινεν ἡ ἀπελευθέρωσις αὕτη καὶ ἀναχώρησις τοῦ Ρακόβσκυ καὶ πῶς κατῴρθωσε νὰ ἀποκρύψῃ τὰ ἴχνη του ἀπὸ τὴν Βλαχικὴν καὶ τὴν Τουρκικὴν κυβέρνησιν, αἱ ὁποῖαι ἀσφαλῶς θὰ ἐνδιεφέροντο νὰ μάθουν τὴν ἐκτέλεσιν τῆς καταδίκης ἢ τοῦλάχιστον τὴν γνώμην τῶν ἑλληνικῶν δικαστικῶν καὶ πολιτικῶν ἀρχῶν ἐπὶ τῆς τόσον πολυκρότου δίκης ταύτης. Δυνάμεθα μόνον, συνεχίζει, νὰ ὑποθέσωμεν, ὅτι πολὺ τοῦ ἐφάνησαν χρήσιμοι καὶ τὸν ἐξυπηρέτησαν αὐτοὶ οἱ Ἕλληνες πρόξενοι, ἰδίως ὁ Μαυροκορδάτος, ὡς καὶ ὁ διερμηνεὺς Ἀργυρόπουλος, καθόσον ὑπῆρξε θῦμα μέχρι βαθμοῦ τινὸς τῶν ἑλληνικῶν πολιτικῶν σχεδίων καὶ καθόσον εἰς τὴν στάσιν ἦσαν ἀναμεμιγμένοι καθαρῶς Ἕλληνες, μερικοὶ τῶν ὁποίων ἐνήργουν καθ' ὁδηγίαν ἐξ Ἀθηνῶν. Ὁ Ρακόβσκυ ἀνεχώρησεν εἰς Μασσαλίαν διὰ θαλάσσης. Ἐδῶ διαμένει. Πῶς, μὲ ποίας φροντίδας καὶ αἰσθήματα, εἰς ποίαν κατάστασιν; Δὲν γνωρίζομεν τίποτε»¹.

Ἐπὶ τῆς μὴ ἐρευνηθείσης ταύτης περιόδου τῆς ζωῆς τοῦ Ρακόβσκυ ἀκριβῶς ἔρχονται νὰ ρίψουν φῶς τὰ ἔγγραφα, τὰ ὁποῖα διατηροῦνται εἰς τὸ ἀρχεῖον Μαυροκορδάτου. Τὰ ἔγγραφα ταῦτα εἶναι πέντε, ὅλα ἀπευθυνόμενα πρὸς τὸν Μαυροκορδάτον, ὅταν ἦτο Πρεσβευτὴς τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν. Τὰ δύο εἶναι ἰδιωτικαὶ ἐπιστολαὶ τοῦ ἑλληνος Γενικοῦ Προξένου ἐν Βουκουρεστίῳ Κ. Ι. Ρίζου, μία ἐκθέσις τοῦ ἑλληνος Ὑποπροξένου τῆς Κωνσταντινουπόλεως Γ. Μαντζουράνη καὶ δύο αὐτόγραφοι ἐπιστολαὶ τοῦ Ρακόβσκυ ἀπὸ τὴν Μασσαλίαν.

Αἱ ἰδιωτικαὶ ἐπιστολαὶ τοῦ Ρίζου, γραφεῖσαι πρὸ τῆς καταδίκης τοῦ Ρακόβσκυ, παρέχουν πληροφορίας περὶ τῆς στάσεως τῆς Βραΐλας. Ἐξ αὐτῶν ὁ Μαυροκορδάτος ἐπληροφόρηθη καλῶς καὶ περὶ τῆς ἐθνικότητος τοῦ Γεωργίου Μακεδόνας, ὃν ἔσωζε. Τὰς ἐπισήμους του ἐκθέσεις ἐπὶ τῆς στάσεως τῆς Βραΐλας ὁ Ρίζος δὲν ἀπέστειλε πρὸς τὸν Μαυροκορδάτον εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἀλλὰ πρὸς τὴν Γραμματεῖαν τῶν Ἐξωτερικῶν εἰς Ἀθήνας. Αἱ ἐκθέσεις αὗται φυλάσσονται εἰς τὸ ἀρχεῖον τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν καὶ θὰ ἦτο εὐχῆς ἔργον, ἂν ἐδημοσιεύοντο τὸ ταχύτερον διὰ νὰ ρίψουν πλῆρες φῶς ἐπὶ τῆς στάσεως τῆς Βραΐλας, τὰ γεγονότα τῆς ὁποίας μετεδόθησαν ὄχι χωρὶς σκοπίμους τάσεις ἀπὸ τὰς ἐκθέσεις τοῦ αὐστριακοῦ καὶ τοῦ γάλλου Προξένου ἐν Βουκουρεστίῳ καὶ Ἰασίῳ, δημοσιευθείσας εἰς τὴν ρουμανικὴν καὶ τὴν βουλγαρικὴν Ἀκαδημίαν τῶν Ἐπιστημῶν.

Ἡ ἀναφορὰ τοῦ Γ. Μαντζουράνη εἶναι λίαν ἐνδιαφέρουσα. Τὸ ἔγγραφον τοῦτο ἐξηγεῖ ἰδίως πῶς κατὰ διαταγὴν τοῦ Μαυροκορδάτου ὁ Ρακόβσκυ ἀπηλευθερώθη καὶ μυστικῶς ἀπεστάλη εἰς Μασσαλίαν. Ἡ ριψοκίνδυνος αὕτη ἐνέργεια συνεδέετο μὲ μεγάλους κινδύνους ὅχι δὲ μόνον διὰ τὸν Ρακόβσκυ, ἀλλὰ ὁ Μαυροκορδάτος εἶναι παλαιὸς

¹ Μ. ΑΡΝΑΟΥΝΤΩΦ, Γ. Σ. Ρακόβσκυ, Ζωή, ἔργα καὶ ἰδέαι. Ἐκδοσις τοῦ Πανεπιστημίου Σόφιας, 1922, σ. 36.

ἐπαναστάτης και δὲν πτοεῖται πρὸ οὐδενός, ὅταν πρόκειται νὰ σωθῆ ἡ ζωὴ ἐνὸς ἀγωνιστοῦ τῆς ἐλευθερίας, ἔστω και ἂν ἦτο οὗτος βούλγαρος.

Αἱ δύο αὐτόγραφοι ἐπιστολαὶ τοῦ Γ. Σ. Ρακόβσκυ ἀποτελοῦν πολύτιμον συμβολὴν ὄχι μόνον διὰ τὴν βιογραφίαν του, ἀλλὰ και διὰ τὴν ἱστορίαν τῶν ἑλληνοβουλγαρικῶν φιλικῶν σχέσεων. Ἐξ αὐτῶν πληροφοροῦμεθα, ὅτι ὁ Μαυροκορδάτος τὸν ἐφωδίασε μὲ συστατικὴν ἐπιστολὴν πρὸς τὸν ἑλληνα Γενικὸν Πρόξενον Μασσαλίας διὰ νὰ ἐνδιαφερθῆ και προνοῆ περὶ αὐτοῦ μέχρι τῆς ἀναχωρήσεώς του εἰς Παρισίους. Γενόμενος κατ' ἀρχὰς δεκτὸς καλῶς, τελικῶς ἀφέθη ὁ Ρακόβσκυ εἰς τὴν διάκρισιν τῆς τύχης ἐκ μέρους τοῦ προξένου Μασσαλίας και διὰ τῆς δευτέρας του ἐπιστολῆς ἀπευθύνεται, ζητῶν βοήθειαν, πρὸς τὸν Μαυροκορδάτον. Αὐτὴ εἶναι και ἡ τελευταία ἐπιστολὴ ἐκ μέρους τοῦ Ρακόβσκυ. Φαίνεται, ὅτι συνεπέα τῶν ἐν αὐτῇ παραπόνων του ὁ Μαυροκορδάτος θὰ ἐξησφάλισεν ὑποτροφίαν εἰς τὸν Ρακόβσκυ ἐκ μέρους τοῦ ἑλληνικοῦ κράτους ἢ θὰ τὸν ἐφωδίασε και τὸν διετήρησε μὲ ἴδια αὐτοῦ μέσα, καθόσον ὁ Ρακόβσκυ παρέμεινεν εἰς τὴν Γαλλίαν περὶ τὰ δύο ἔτη, μέχρι τῶν Σεπτεμβριανῶν γενονότων τῶν Ἀθηνῶν, ὅτε ὁ Μαυροκορδάτος ἔγινε πρωθυπουργός. Τότε και ὁ Ρακόβσκυ ἐπανῆλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας, ὁπόθεν μετὰ μικρὰν διαμονὴν ἐπανῆλθεν εἰς τὴν γενέτειράν του ὑπὸ τὸ ὄνομα Γεώργιος Στεφανίδης Ρακόβσκυ.

Ἐκ τῶν ἐγγράφων, τὰ ὁποῖα ἀκολουθοῦν, καθίσταται ἐμφανὲς σαφῶς, ὅτι ὁ Μαυροκορδάτος ἀπεδείχθη ἀληθὴς πατῆρ-προστάτης τοῦ νεαροῦ βουλγάρου ἐπαναστάτου. Βλέπων ἐνώπιόν του ἕνα ἐξαιρετικὰ προικισμένον μὲ ἀρετὰς νέον, ὁ Μαυροκορδάτος δὲν μετεχειρίσθη τὸν Ρακόβσκυ ὅπως τοὺς ἄλλους ἑλληνας καταδικίους εἰς θάνατον, τοὺς ὁποίους ἀπέστειλεν εἰς Ἀθήνας διὰ νὰ κριθοῦν ὑπὸ τῶν ἑλληνικῶν δικαστικῶν ἀρχῶν. Μὲ κίνδυνον νὰ ἐκτεθῆ ἐνώπιον τῶν τουρκικῶν Ἀρχῶν, ἀπελευθερώνει τὸν καταδικασμένον εἰς θάνατον νέον ἐπαναστάτην και τὸν βοηθεῖ νὰ παρασκευασθῆ ἐδραίως διὰ νὰ εἶναι ἀκόμη περισσότερον ὠφέλιμος εἰς τὴν ὑπόδουλον πατρίδα του. Μὲ τὴν ἀποστολὴν του εἰς Γαλλίαν και τὰς συστάσεις του νὰ συνεχίσῃ ἐκεῖ τὴν ἐκπαίδευσίν του, ὁ Μαυροκορδάτος παρέσχεν εἰς τὸν Ρακόβσκυ τὴν δυνατότητα νὰ τελειοποιηθῆ εἰς τὴν ἐκμάθησιν τῆς γαλλικῆς γλώσσης και πλουτίσῃ τὰς γνώσεις του μὲ τὸν γαλλικὸν πολιτισμόν. Εἶναι ἀμφίβολον ἂν θὰ ἠδύνατο ὁ Ρακόβσκυ νὰ παίξῃ τὸν μέγαν πολιτικὸν ρόλον, τὸν ὁποῖον ἔπαιξεν ἀργότερα, ἰδίως ἐνώπιον τῶν ξένων, ἐὰν δὲν ἀπηλευθεροῦτο και δὲν διηκολύνετο ἀπὸ τὸν Μαυροκορδάτον νὰ σπουδάσῃ εἰς τὴν Γαλλίαν. Ἴδου διατὶ ἡ βουλγαρικὴ ἀναγέννησις ὀφείλει μεγάλην εὐγνώμοσύνην εἰς τὸν ἑλληνα κυβερνήτην και διπλωμάτην Μαυροκορδάτον διὰ τὴν ἐξόχως εὐγενῆ του χειρονομίαν ἀπέναντι τοῦ Ρακόβσκυ.

Α' ΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ ΕΝ ΒΟΥΚΟΥΡΕΣΤΙΩ ΓΕΝΙΚΟΥ ΠΡΟΞΕΝΟΥ Κ. Ι. ΡΙΖΟΥ

ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΛΕΞ. ΜΑΥΡΟΚΟΡΔΑΤΟΝ

¹Ιδιαίτερον.*Ἐν Βουκουρεστίῳ τὴν $\frac{30 \text{ Ἀπριλίου}}{12 \text{ Μαΐου}}$ - 1842*²Ἐξοχώτατε!

Τὴν 12^{ην} τοῦ Ἀπριλίου ἔφθασα εἰς Ἰβραΐλαν, ὅπου αἱ τοπικαὶ ἀρχαὶ ἦσαν ἤδη διατεταγμένα νὰ μὲ ὑποδεχθῶσιν ἀνηκόντως. Μετὰ τετραήμερον κάθαρσιν ἔλαβα ἔλευθέραν κοινωσίαν κατὰ διαταγὴν τοῦ Κον Μαύρου πρὸς τὸν διευθυντὴν τοῦ ἐν Ἰβραΐλῳ λοιμοκαθαρηθρίου, καὶ μίαν ἡμέραν μετὰ ταῦτα ἀνεχώρησα, ἀφ' οὗ ἔλαβα διαφόρους φιλοφροσύνας τόσοσιν παρὰ τῶν ἐπιτοπίων ἀρχῶν, ὅσων καὶ παρὰ τῶν ἐκεῖ παρεπιδημούντων Ἑλλήνων. Ὁ ἡγεμὼν Γκίκας ἔστειλεν εἰς προὔπαντήσιν μου ἓνα τῶν ἀνωτέρων πολιτικῶν ἀξιωματικῶν, ὅστις εἶχε διαταγὴν νὰ μὲ εὐκολύνῃ καὶ προμηθεύῃ ὅλα τὰ δεόντα κατὰ τὴν ὁδοιπορίαν μου ταύτην. Τὴν 20^{ην} τοῦ Ἀπριλίου ἔφθασα περὶ τὸ ἑσπέρας εἰς τὸ Βουκουρέστιον καὶ ἀμέσως ἡ Α. Υ. ἔστειλεν ἀπὸ μέρους τῆς ἓνα τῶν ὑπασπιστῶν τῆς πρὸς χαιρετισμὸν μου. Τὴν ἐπιούσαν ἐπεσκέφθη τὸν Ποστέλνικον Κον Κ. Καντακουζηνὸν καὶ ἐζήτησα τὴν ἐπίσημον παρουσιάσιν μου εἰς τὸν ἡγεμόνα, ὅστις μὲ ἐδέχθη τὴν 22^{αν} τοῦ Ἀπριλίου. Μὲ ὠμίλησε μὲ τρόπον εὐνοϊκὸν διὰ τοὺς ἐν τῇ Βλαχίᾳ παρεπιδημούντας Ἑλληνας, καὶ μὲ ἐβεβαίωσε ὅτι θέλει ἐξακολουθεῖ νὰ χορηγῇ πᾶσαν δικαίαν ὑπεράσπισιν εἰς τὰ δίκαια τῶν Ἑλλήνων τούτων, καθὼς καὶ οἱ αἱ δίκαιαι αἰτήσεις τοῦ Ἑλληνικοῦ Προξενείου θέλουν εὐρίσκει πάντοτε πρόθυμον τὴν ἐπιτόπιον ἀρχήν. Μετέβημεν ἔπειτα εἰς τὰ τελευταῖα λυπηρὰ συμβάντα τῆς Ἰβραΐλας καὶ διεβεβαίωσε τὴν Α. Υ. ὅτι μὲ ἄκραν τῆς ἀγανάκτησιν ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἤκουσεν ὅτι εὐρίσκονται εἰς ταῦτα ἀναμεμυγμένοι καὶ Ἑλληνες ὑπήκοοι, οἵτινες ἀναμφιβόλως πρέπει νὰ δικασθῶσιν καὶ τιμωρηθῶσιν κατὰ νόμον, καθὼς καὶ ὅτι θέλουν καταβάλλει πᾶσαν προσπάθειαν διὰ νὰ περισταλῶσιν τοῦ λοιποῦ οἱ ταραξία μεταξὺ τῶν ἐν Βλαχίᾳ Ἑλλήνων. Εἶναι ἀληθές ὅτι εὐρηκα ἐνταῦθα τὸ πνεῦμα τῶν ἐντοπίων ἐξημμένον ἐναντίον τῶν Ἑλλήνων, καθότι εἰς ὅλας τὰς συμβάσας ταραχὰς καὶ ἀταξίας εἰς τὴν Βλαχίαν καὶ Μολδαυίαν οἱ ἐνταῦθα Ἑλληνες ἦσαν ἐκ τῶν πρώτων, καὶ μάλιστα εἰς τὴν ταραχὴν τῆς 11 τοῦ Φεβρουαρίου εἰς τὴν Ἰβραΐλαν. Ἐπειδὴ δὲ ἐπληροφορήθη ὅλα τὰ διατρέξαντα ταῦτα ἐκ πηγῆς, νομίζω καθήκον μου νὰ σᾶς τὰ ἐκθέσω ἐνταῦθα ἐμπιστευτικῶς. Ὑπάρχει πρὸ καιροῦ τινὸς Ἑταιρεία Βουλγαρικὴ, σκοπὸν ἔχουσα τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Βουλγαρίας. Ἡ Ἑταιρεία αὕτη ἔχει τοὺς κανονισμοὺς τῆς, κατὰ τοὺς ὁποίους ὑπάρχει μία ἀνωτέρα ἀρχὴ ἄγνωστος, καὶ ἄλλοι ὑποδεέστεροι ἀξιωματικοί, ὀνομαζόμενοι *ἐπιμεληταί, ὄπλαρχηγοί* κτλ., ὅλα τὰ μέλη τῆς ὑπόκεινται εἰς ὄρκον, καθ' ὃν ὀφείλουν νὰ θυσιάσωσιν τὰ πάντα πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ τῶν. Τοιαῦτα μέλη ὑπάρχουν εἰς τὴν Μολδοβλαχίαν, εἰς τὴν Βεσσαραβίαν καὶ Ὀδησσόν, εἰς τὴν Βουλγαρίαν, ἴσως δὲ καὶ εἰς τὴν Σερβίαν. Ἀνέγνωσα τοὺς κανονισμοὺς καὶ τὸν ὄρκον τῆς Ἑταιρείας αὐτῆς καὶ εἶδα ἐν μέρος τῆς ἀνταποκρίσεώς τῆς μὲ διαφόρους πόλεις. Εἰς Ἰβραΐλαν ἦσαν ἐσχάτως δύο ὄπλαρχηγοί, ὁ εἷς εἶναι ὁ συλληφθεὶς Γεώργιος Στεφάνου Μακεδῶν, ἀρχηγὸς τῶν συνομοσάντων Βουλγάρων, καὶ ὁ ἕτερος εἶναι ὁ διαφυγὼν Σταῦρος Γεωργίου ὑπήκοος Ἑλλήν, μέλος τῆς ἡπειρωτικῆς μυστικῆς Ἑταιρείας καὶ ἀρχηγὸς τῶν συνομοσάντων Ἑλλήνων εἰς Ἰβραΐλαν. Ὁ πρῶτος εἶναι 21 ἔτους, γεννημένος εἰς Καζάνι τῆς Βουλγαρίας, ἀνεψιὸς τοῦ Πρίγκιπος Βογορίδου (?), ἐσπούδασεν εἰς τὰς Ἀθήνας (?), καὶ μετῴρητο πρὸ τινος καιροῦ ἐντίμως τὸν διδάσκαλον. Εἰς τοῦτον εἶχε δώσει διὰ τρεῖς μῆνας ὁ Ἑλλη-

νικός υποπρόξενος Βελισσάριος Ἑλληνικὴν προστασίαν ὑπὸ ἐγγύησιν. Αὐτὸς συλληφθεὶς καὶ φυλακισθεὶς εἰς τὸ Βουκουρέστιον ὠμολόγησε τὰ πάντα. Μετ' αὐτοῦ ἐσυλλήφθησαν μὲ τὰ ὄπλα εἰς τὰς χεῖρας καὶ ἐτέθησαν ἐντὸς τῶν φυλακῶν τοῦ Βουκουρεστίου σιδηροδέσμοι ὁκτὼ ἰθαγενεῖς Ἑλληνας, Σπετσιῶται, Ὑδραῖοι καὶ Κρανιδιῶται. Μέχρι τῆς ἐνταῦθα ἀφίξεώς μου ἡ ἐπιτόπιος ἀρχὴ δὲν εἶχεν ἐπιτρέψει τὴν μεσολάβησιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Προξενείου διὰ τοὺς ὑπηκόους τούτου Ἑλληνας, καὶ ἐγὼ δὲν ἐνόμισα πρόσφορον νὰ κάμω ἐπίσημον τινὰ περὶ αὐτῶν ἀπαίτησιν, ἕως ὅτου νὰ προετοιμάσω καὶ ἐξομαλύνω ὅλας τὰς μεγάλας δυσκολίας τὰς ὁποίας προβλέπω ὅτι θέλω ἀπαντήσει εἰς τὴν προκειμένην ὑπόθεσιν, εἰς τρόπον ὥστε νὰ μὴν ἀποτύχω εἰς τὰ ἐπίσημα κινήματά μου. Ἐπειδὴ ὁμως ἐνδέχεται νὰ λάβω ἀποτυχίαν καὶ εἰς αὐτά, καθότι οἱ Ἑλληνας οὗτοι ἐπιάσθησαν μὲ τὰ ὄπλα εἰς τὰς χεῖρας, καὶ δὲν ὑπάρχει εἰσέτι συνθήκη μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Τουρκίας, ἐπὶ τῆς ὁποίας νὰ στηρίξω τὰς ἀπαιτήσεις μου, διὰ τοῦτο ἐνόμισα χρέος μου νὰ σᾶς ἀναφέρω τὴν ὑπόθεσιν δι' ἐπίσημου μου καὶ νὰ ἀναμένω τὰς διαταγὰς. Σημειωτέον ὅτι μὲ ἐκoinοποιήθη ἰδιαιτέρως ὅλος ὁ φάκελος τῶν ἀνακρίσεων καὶ ἐξετάσεων τῶν ὑποδικῶν τούτων, καὶ ἐξάγεται ὅτι αὐτοὶ δὲν ἦσαν εἰς τὸ μυστικὸν τῆς Ἑταιρείας ἀλλ' οὔτε τὸν σκοπὸν τῆς συνωμοσίας, ἀλλὰ παρεσύρθησαν ἀπλῶς μόνον ἀπὸ τὸν Γεώργιον Μακεδόνα καὶ τὸν Σταυρὸν Γεωργίου, οἵτινες τοὺς ἐφίλευσαν τὸ ἐσπέρως ἐκεῖνο εἰς τὴν τράπεζάν των καὶ τοὺς ἐμέθυσαν μάλιστα, ἐρεθίζοντές τους εἰς τὴν ταραχὴν καὶ τὴν λαφυραγωγίαν. Εἰς τὸ Γαλάτσιον ὑπῆρχεν ἕν ἄλλον μέλος τῆς Ἑταιρείας ταύτης, καὶ ἦτον ἐπιμελητὴς ἦτοι ἀνώτερος τῶν ἀνωειρημένων δύο ὄπλαρχηγῶν. Αὐτὸς ἦτον ὑπὸ ἡγεμονίαν καὶ ἐσυλλήφθη ὅλη του ἡ ἀλληλογραφία, ἀφέθη δὲ ἐλεύθερος ἀπὸ τὴν τοπικὴν ἀρχήν. Ὁ ρηθεὶς Σταυρὸς Γεωργίου ἐσπούδασεν εἰς τὰς Ἀθήνας, ἔχει συγγενεῖς εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ ἕνα ἐξάδελφόν του εἰς τὴν Λάρισσαν, μετὰ τοῦ ὁποίου καὶ ἀνταποκρίνεται. Εἶχε χρήματα, περιῆλθε τὴν Βλαχίαν καὶ ἔκαμεν πολλοὺς ὁπαδούς, λογιζόμενος αὐτὸς ἀρχηγὸς τῶν εἰς τὴν ἑταιρείαν ταύτην Ἑλλήνων. Κατ' εὐτυχίαν διέφυγε τὰς χεῖρας τῆς ἐπιτοπίου ἀρχῆς, καὶ μανθάνω ἤδη μετὰ θετικότητος ὅτι εὐρίσκεται εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν. Σᾶς στέλλω ἐσωκλειστώσ τὰ χαρακτηριστικά του δια νὰ τὸν ζητήσετε, ἐὰν θέλετε καὶ νὰ κάμετε, ἐὰν ἐγκρίνετε, ὁποιασδήποτε ἡθέλατε νομίσει καταλλήλους ἐξετάσεις. Εἰς τὴν προκειμένην ὑπόθεσιν τὸ Ρωσικὸν προξενεῖον ἐνταῦθα ἠθέλησε νὰ μεσολαβήσῃ, καὶ διὰ τοῦτο μεταξὺ τῶν τριῶν μελῶν τῶν συστηνόντων τὴν ἐξεταστικὴν ἐπιτροπὴν, τὸ ἕν εἶναι διωρισμένον ἀπὸ αὐτό, καὶ τοῦτο εἶναι ὁ δευτέρως διερχόμενος τοῦ Βασ. Προξενείου, ὀνομαζόμενος Κόλλας. Εἰς τὰς ἐξομολογήσεις τῶν ὑποδικῶν φαίνεται ὅτι ὑπάρχει εἰς τὴν Ἑλλάδα μία Ἑπειρωτικὴ λεγομένη ἑταιρεία, σκοπὸν ἔχουσα τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑπειροθετταλίας, καὶ ὅτι κατὰ μίμησιν αὐτῆς ἔγινε καὶ ἡ Βουλγαρικὴ ἑταιρεία. Ἐκ τῶν ἀνωειρημένων παρατηρεῖτε, Κε Πρέσβυ, ὅτι τὸ πρᾶγμα εἶναι σοβαρώτατον, ὅτι εἶναι ἀμφίβολον ὅτι αἱ Κυβερνήσεις τῆς Ρωσσίας καὶ Αὐστρίας εἶναι ἤδη εἰδοποιημέναι περὶ αὐτῶν τῶν διατρεχόντων, καὶ ὅτι καὶ τὸ Ἑλληνικὸν ὄνομα εὐρίσκεται ἐνοχοποιημένον εἰς τὰ τοιαῦτα. Ἐνόμισα ὅθεν χρήσιμον νὰ σᾶς καθυποβάλω ταῦτα ἰδιαιτέρως, καθὼς καὶ εἰς τὸν πατέρα μου εἰς τὰς Ἀθήνας. Ἀπὸ τὸ Ἰάσιον δὲν ἔλαβα καμίαν εἴδησιν παρὰ τοῦ Κου Βοϊνέσκου. Ὅθεν καὶ ἀγνωῶ ἐντελῶς τί ἀπέγινε. Τὴν προξενικὴν Ἑλληνικὴν ὑπηρεσίαν κατὰ τὴν Μολδοβλαχίαν εὐρήκα εἰς ἐντελὴ ἀκαταστασίαν, κυρίως δὲ εἰς τὰ ὑποπροξενεῖα Γαλατίου καὶ Ἰβραΐλας. Ἐνασχολοῦμαι εἰς τὴν τακτοποίησιν τοῦ γραφείου τοῦ Γενικοῦ Προξενείου. Ἐνταῦθα ἔμεινα εὐχαριστημένους ἀπὸ τὰς ὑποσχέσεις καὶ τὴν δεξίωσιν τῶν ἐν τοῖς πράγμασιν. Πρὸ πάντων ὁ Κος Μιχαὴλ Γκίκας ἀδελφὸς τοῦ ἡγεμόνος καὶ Γραμματεὺς τῶν Ἑσπε-

ρικών, δεικνύει εἰς ἐμὲ μεγάλην ἐμπιστοσύνην, ἐστάθη χρησιμώτατος εἰς τὸ Ἑλληνικὸν προξενεῖον καὶ ἔχει τὴν καλυτέρα διάθεσιν ὑπὲρ τῶν ἐνταῦθα Ἑλληνικῶν συμφερόντων. Ἀπέδειξε τοῦτο τρανῶς εἰς τὰ τελευταῖα συμβάντα τῆς Ἰβραΐδας, ὅπου ἐστάθη πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς κοινῆς ἡσυχίας, καὶ ὅπου ἐδείχθη πρὸς τοὺς Ἕλληνας ἀγαθὸς καὶ εὐνοϊκώτατος, πρὸ πάντων δώσας καιρὸν εἰς τὸν Σταῦρον Γεωργίου διὰ (νά) διεκφυγή. Ἡ περίστασις αὕτη τῆς Ἰβραΐδας ἔθεσε τὸ Ἑλλ. Προξενεῖον εἰς πολλὰ δεινὴν περίστασιν. Μόλις ἔφθασα ἐνταῦθα καὶ εὐρέθην περιτοισιμμένος ἀπὸ μίαν τόσον λυπηρὰν καὶ δύσκολον θέσιν, σὰς ἀφίνω κατὰ μέρος ὅλα τὰ λοιπὰ ἐντὸς τοῦ προξενείου, τὰ ὅποια εἶναι τόσον δυσάρεστα, ὥστε καὶ νὰ τὰ γράφῃ τις ἐνοχλεῖται. Ἐὰν ἐπιθυμῆτε πλέον ἐκτεταμένας πληροφορίες ὡς πρὸς τὰ τῆς Βουλγαρικῆς Ἐταιρείας θέλω εἶμαι ἕως εἰς στάσιν νὰ σὰς τὰς κοινοποιήσω κατόπιν. Ἐλπίζω νὰ λάβω καὶ ἀντίγραφα ἐγγράφων τινῶν σημαντικωτάτων διὰ τὴν ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν . . .

Παρακαλῶν δὲ καὶ ὑμᾶς, Κε Πρέσβυ, νὰ δεχθῆτε τὰς ἐκφράσεις τῶν σεβασμάτων μου, μένω

Ὁ εἰς τοὺς ὀρισμούς σας προθυμώτατος
δοῦλος

Κ. Ι. ΡΙΖΟΣ

Πρὸς τὸν Ἐξοχώτατον Κ^{ον} Α. Μαυροκορδάτον

Ἐκτ. ἀπεσταλμένον καὶ πληρεξούσιον ὑπουργὸν τοῦ Βασιλέως τῆς Ἑλλάδος.
Εἰς Κωνσταντινούπολιν.

Β' ΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ ΕΝ ΒΟΥΚΟΥΡΕΣΤΙΩ ΓΕΝΙΚΟΥ ΠΡΟΞΕΝΟΥ Κ. Ι. ΡΙΖΟΥ

ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΛΕΞ. ΜΑΥΡΟΚΟΡΔΑΤΟΝ

*Ἰδιαιτέρον.

Ἀρχεῖον Α. Μαυροκορδάτου Νο 6328

Ἐν Βουκουρεστίῳ τὴν 11/23 Μαΐου 1842

Ἐξοχώτατε!

. . . Ἡ ὑπόθεσις τῶν ἐνταῦθα φυλακισμένων 9 ὑποδίκων Ἑλλήνων ἄρχισε νὰ λαμβάνῃ καλυτέρα μορφήν ἢ τοπικὴ ἀρχὴ μὲ ἐκοινοποίησε τὰς προανακρίσεις των, αἱ ὅποια ὁμως ἔγιναν χωρὶς τῆς παρουσίας ὑπαλλήλου τινὸς τοῦ προξενείου, πρὸ τῆς ἐνταῦθα ἀφίξεώς μου, καὶ μὲ ἐβεβαίωσεν ὅτι μετὰ τὴν δίκην των θέλει τοὺς παραδώσῃ εἰς τὸ προξενεῖον διὰ τὴν ποινὴν των, ὅπως αὐτὸ ἐγκρίνη. Σημειωτέον δὲ ὅτι ὁσάκις ἡ ἐπιτόπιος ἐξουσία συλλαμβάνει ἐνταῦθα κακούργους ὅποιασδήποτε ξένης προστασίας κατὰ τοὺς ἐδῶ νόμους καὶ τὴν ἐπικρατοῦσαν συνήθειαν, αὕτη ἡ ἰδίᾳ τοὺς φυλακίζει, τοὺς παραπέμπει εἰς τὰ τοπικὰ δικαστήρια καὶ μετὰ ταῦτα τοὺς παραδίδη εἰς τὸ ἀρμόδιον Προξενεῖον. Δὲν ἐδυνάμην λοιπὸν νὰ ζητήσω τὴν ἄμεσον παράδοσιν αὐτῶν, ἀλλ' εὐχαριστήθην εἰς τὴν ὁποίαν μὲ ἔδωκαν ὑπόσχεσιν ὅτι ἡ ἀρχὴ θέλει προσφερθῆ πρὸς τὸ Γ. Προξενεῖον εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτήν, ὡς ἤθελε πράξει μὲ τὰ λοιπὰ προξενεῖα. Ἀπὸ τὴν ὁποίαν διευθύνω σήμερον ἀσφράγιστον ἔκθεσιν περὶ τοῦτου πρὸς τὴν Γραμματεῖαν τῶν Ἐξωτερικῶν κατὰ συνέπειαν διαταγῆς τῆς θέλετε πληροφορηθῆ ὅσα λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ σὰς σημειώσω ἀνωτέρω. Θεωρῶ ὁμως ὡς πολιτικῶς συμφέρον εἰς τὴν Ἑλλ. Κυβέρνησιν νὰ κατορθωθῇ ὥστε οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ νὰ μὴ παραπεμφθῶσιν εἰς τὰ τοπικὰ δικαστήρια, διότι ἐνοχοποιημένοι ὄντες εἰς τὴν Βουλγαρικὴν λεγομένην ἔταιρειαν, πιθα-

νόν νά ἀνακαλυφθῶσι κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς δίκης τῶν πράγματα τὰ ὅποια νά διερεθίσουν τὴν Ὁθ. Πόρταν, ὅπερ πάντῃ ἀσύμφορον καθ' ἣν στιγμὴν διεπραγματεύεσθε τὴν ἐμπ. συνθήκην εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν. Θέλω λοιπὸν πασι εἰς ἐμπιστευτικῶς νά κατορθώσω τὴν ἄμεσον παράδοσιν τῶν ὑποδίκων τούτων εἰς τὸ προξενεῖον, καὶ θέλω ἐνασχοληθῆ ἐπιμόνως εἰς τοῦτο, ἂν καὶ πρὸς τὸ παρὸν δὲν ἔχω πολλὰς ἐλπίδας τῆς ἐπιτυχίας ταύτης. . .

ὁ εἰς τοὺς ὄρισμούς σας προθυμότητος δοῦλος

Κ. Ι. ΡΙΖΟΣ

Πρὸς τὸν Ἐξοχώτατον Κ^{ον} Α. Μαυροκορδάτον
Πρέσβυν τῆς Α. Μ. εἰς Κωνσταντινούπολιν κτλ. κτλ. κτλ.

ΑΝΑΦΟΡΑ ΤΟΥ ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ ΥΠΟΠΡΟΞΕΝΟΥ Γ. ΜΑΝΤΖΟΥΡΑΝΗ

ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΛΕΞ. ΜΑΥΡΟΚΩΡΔΑΤΟΝ

Ἄρχεῖον Μαυροκορδάτου Νο 6437

Πέρα $\frac{23 \text{ Αυγούστου}}{4 \text{ Σεπτεμβρίου}}$ 1842

Κύριε μου!

Σᾶς εἰδοποιῶ εὐχαρίστως ὅτι χθὲς πλέον ἀνεχώρησεν ἐντεῦθεν ὁ Γεώργιος Μακεδὼν διὰ Μασσαλίαν, ἤμουν ἀνήσυχος δι' αὐτὸν δηλαδὴ διὰ νὰ μὴ ἤθελον λάβει εἶδῃσιν οἱ Τοῦρκοι καὶ τότε ποῖος ἤθελε τοὺς βαστάξει.

Ὁ κύριος Μανασῆς τοῦ ἐπρομήθευσεν ὀλίγα χρήματα διότι τὰ ἰδικὰ μας μόλις ἐπαρκοῦσαν διὰ τὸν ναῦλον καὶ τροφὴν καθ' ὅτι τὸ ταξειδίον του εἶναι ὀλίγον μακρυνόν. Διὰ τοῦ ἰδίου κυρίου Μανασῆ θέλει τοῦ σταλοῦν μὲ τὸ προσεχὲς ἀτμόπλοιον τῆς Γαλλίας καὶ ἄλλα χρήματα εἰς χεῖρας τοῦ κυρίου Ζιτζινία ὥστε ὁ νέος αὐτὸς ἤδη οἰκονομᾶται, καὶ διὰ τὰ παραμπρὸς ἔχει ὁ Θεός.

Ὁ δοῦλος σας

Γ. ΜΑΝΤΖΟΥΡΑΝΗΣ

Α' ΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ Γ. ΣΤΕΦΑΝΙΔΟΥ (ΡΑΚΟΒΣΚΥ)

ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΛΕΞ. ΜΑΥΡΟΚΩΡΔΑΤΟΝ

Ἄρχεῖον Α. Μαυροκορδάτου Νο 6515

Ἐξοχώτατε!

Μετὰ βαθείας εὐγνωμοσύνης ἀνακαλῶ εἰς τὴν μνήμην μου τὴν ὁποίαν μ' ἐδείξατε πατρικὴν προστασίαν εἰς τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει διαμονήν μου, καὶ βλέπω τὴν παροῦσαν ἐλευθέραν στάσιν μου κατόρθωμα τῆς Ὑμετέρας χειρὸς.

Ἀφικόμενος ἐνταῦθα, Ἐξοχώτατε, εὖρον διὰ τῆς συστάσεώς σας τὸν σεβαστὸν πρόξενον τῆς Ἑλλάδος πατέρα προστάτην καὶ καλοθελητὴν μου ἄλλὰ συγχωρήσατε τὴν τόλμην μου, ἐὰν ἀπὸ εὐλογον αἰτίαν κινούμενος γράφω πρὸς τὸν ἐν Βουκουρεστίῳ πρόξενον τῆς Ἑλλάδος, ἐξαιτούμενος τὴν συνέργειάν του εἰς τὴν συνδρομὴν συμπατριωτῶν μου τινῶν πλουσιῶν παροικούν-

των αὐτόθι. Ὁ ἐνταῦθα Κύριος Πρόξενος, τὸ ὁμολογῶ μετὰ βαθείας εὐγνωμοσύνης, πατρικῶς μ' ἀπεκρίθη τοῦ ξενοδοχείου τὰ ἔξοδα· ἀλλ' ἐπειδὴ ἀποκρύπτει μέχρι τοῦδε τοὺς ὁποίους τρέφει ὑπὲρ τοῦ μέλλοντός μου σκοπούς, ἠναγκάσθην νὰ ὑπονοήσω μὴν εὔρε παρ' αὐτῷ πρόσκομμά τι τὸ ὑπὲρ τῆς ἀποπερατώσεως τῶν σπουδῶν μου ἐν Παρισίοις σχέδιόν Σας. Φοβούμενος λοιπὸν μὴν αἰ ὑπόνοιαι μου αὐταὶ ἀποβῶσιν ἀληθεῖς καὶ διαμένω ἐπὶ πολὺ πρὸ τῶν προτυλαίων τῶν Παρισίων, καταναλίσκων τὰς πολυτίμους τῆς νεότητός μου στιγμᾶς, ἠθέλησα νὰ ἀποπειραθῶ τῆς φιλογενείας τῶν συμπατριωτῶν μου ἀξιούμενος συμπράκτορα τὸν ἐν Βουκουρεστίῳ κύριον Πρόξενον καὶ πρὸς ἐπιτυχίαν τούτου καθικετεύω ὑμᾶς θερμοῶς νὰ συνοδεύσητε τὴν πρὸς τὸν κύριον Πρόξενον ἐμπερίκλειστον ἐπιστολήν μου μετ' ἄλλης ἐδικῆς Σας.

Τὸν Σεβαστόν μοι καὶ ἀξιότιμον κύριον Ἀργυρόπουλον εὐγνωμόνως ταπεινοπροσκυνῶ.

Πεποιθὸς ὅτι ἡ ἔξοχος ἀρετὴ Σας δὲν χεῖρζει προτροπῆς εἰς πᾶν ὅτι δύναται νὰ ἐνεργήσῃ, μετὰ τὴν διαβεβαίωσιν τῆς βαθυτάτης εὐγνωμοσύνης τὴν ὁποίαν τρέφω πρὸς Ὑμᾶς τὸν εὐεργέτην καὶ λυτρωτὴν μου, μένω

Τῆς Ὑμετέρας ἐξοχότητος ὑποκλινέστατος δοῦλος

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ

Ἐν Μασσαλίᾳ τὴν 9/21 9/βρίου 1842

Πρὸς τὸν Ἐξοχώτατον Κύριον Κύριον

Α. Μαυροκορδάτον πληρεξούσιον ὑπουργὸν τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως τῆς Ἑλλάδος
à Constantinople

Β' ΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ Γ. ΣΤΕΦΑΝΙΔΟΥ (ΡΑΚΟΒΣΚΥ)

ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΔΕΞ. ΜΑΥΡΟΚΟΡΔΑΤΟΝ

Ἀρχεῖον Α. Μαυροκορδάτου Νο 6549

Ἐξοχώτατε!

Ἡ δεινὴ θέσις εἰς τὴν ὁποίαν βλέπω ἑμαυτὸν σήμερον μὲ ἀναγκάζει καὶ αὐθις ν' ἀπασχολήσω τὰς πολυτίμους στιγμᾶς Σας ἐκτιθέμενος ὑπ' ὄψιν Σας τὰ κατ' ἐμέ.

Διὰ τῆς προλαβούσης μου ὑπὸ ἡμερομηνίαν 21 παύσαντος 9/βρίου Σᾶς ἔλεγον τὴν ὁποίαν ὁ ἐνταῦθα κύριος Πρόξενος κατὰ συνέπειαν τῆς συστατικῆς Σας ἔλαβεν ὑπὲρ ἐμοῦ πρόνοιαν, καλῶν αὐτὸν πατέρα καὶ προστάτην μου· καὶ τοῦτο διότι ἠθέλησε νὰ ἀποκριθῆ μόνον τοῦ ξενοδοχείου τὰ ἔξοδα παραλείπων εἰς σιωπὴν τὴν δι' αὐτοῦ εἰς Παρισίους ἀποστολήν μου κατὰ τὰ διαλαμβανόμενα τῆς συστατικῆς Σας. Ἄλλ' ἐξοχώτατε! παρῆλθεν ὁ πρῶτος μὴν καὶ στείλας ὁ κύριος Πρόξενος ἄνθρωπον νὰ πληρώσῃ τὸν ξενοδόχον μου τὸν μηνύει προσέτι ὅτι δὲν ἀποκρίνεται πλέον περὶ ἐμοῦ· φαντασθῆτε τὴν ἐλεινὴν θέσιν μου. Κατὰ τὸν κύριον Πρόξενον, ἐγκατελείφθην νὰ περιπλανῶμαι φερέοικος καὶ ξένος εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν λιμόττων ἀκόμη καὶ αὐτοῦ τοῦ ἐπιουαίου ἄρτου, τὸν ὁποῖον εἰς τὰς φυλακὰς τῆς Βλαχίας μ' ἔδιδον. Κατὰ τὸν ἐν Μασσαλίᾳ Πρόξενον τῆς Ἑλλάδος ἀπόκειται μοι νὰ ὑποφέρω τὸν καθημερινὸν θάνατον τοῦ λιμοῦ, ἐνῶ ὁ ἐν Βουκουρεστίῳ Πρόξενος λυτρῶνων με ἀπὸ τὴν σπάθην τοῦ δημίου μὲ ἐχάρισε τὴν ζωὴν τὴν ὁποίαν ἡ Ὑμετέρα ἐξοχότης εὐηρεστήθη νὰ μὲ διατηρήσῃ. Τὴν θλιβερὰν ταύτην ἀγγελίαν λαβὼν ἔδραμον εἰς τὸ Προξενεῖον καὶ μὲ ἐνδάκρυς ὀφθαλμούς τὸν ἔλεγον, εἶναι δίκαιον νὰ περιφέρωμαι ἐγκαταλελειμμένος ἄστεγος καὶ ρερυπωμένος εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν, νέος ὅστις συνέλαβον τὸν σκοπὸν νὰ χύσω καὶ τὴν τελευταίαν τοῦ αἵματός μου ρανίδα ὑπὲρ τῆς

Ἰὼν σαρραβῶν ἰὼν ἰχίλων, σαρραβῶν ἰὼν
 ἰχίλων! ἰὼν ἰχίλων ἰὼν ἰχίλων, ἰχίλων
 ἰὼν ἰχίλων, ἰὼν ἰχίλων ἰὼν ἰχίλων
 μου. ἰὼν ἰχίλων ἰὼν ἰχίλων ἰὼν ἰχίλων
 μου ἰὼν ἰχίλων ἰὼν ἰχίλων ἰὼν ἰχίλων
 μου ἰὼν ἰχίλων ἰὼν ἰχίλων ἰὼν ἰχίλων

Ἰωνσοδοσίμους, δὲ χρῆμα σαρραβῶν
 ἰὼν ἰχίλων ἰὼν ἰχίλων ἰὼν ἰχίλων
 ἰὼν ἰχίλων ἰὼν ἰχίλων ἰὼν ἰχίλων
 ἰὼν ἰχίλων ἰὼν ἰχίλων ἰὼν ἰχίλων

ἰὼν ἰχίλων ἰὼν ἰχίλων ἰὼν ἰχίλων
 ἰὼν ἰχίλων ἰὼν ἰχίλων ἰὼν ἰχίλων
 ἰὼν ἰχίλων ἰὼν ἰχίλων ἰὼν ἰχίλων

ἰὼν ἰχίλων ἰὼν ἰχίλων ἰὼν ἰχίλων

Μαρούσιον ἰὼν 15. ἰὼν 1342. ἰὼν ἰχίλων

ἰὼν ἰχίλων

ἐλευθερίας τῆς πατρίδος μου καὶ ὑπὲρ τῆς παρατάσεως τῶν ὀρίων τῆς γῆς ἐκείνης τῆς ὁποίας τὸ ἐνταῦθα προξενεῖον ἢ ἡμετέρα Ἐξοχότης διευθύνει; καὶ δὲν καθίσταται ὄντως ἡ ἐλευθερία μου δυσφορωτέρα καὶ τῆς φυλακῆς αὐτῆς, ὅπου οὔτε μ' ἔβλεπεν οὔτε μ' ἤκουεν κανεὶς; καὶ εἰς τὴν Γαλλίαν (ἐκ τῆς ὁποίας τῶν ὀρίων δὲν δύναμαι νὰ ἐξέλθω) ὑστερούμενος καὶ αὐτοῦ τοῦ ἐπιουσίου ἄρτου, πῶς ἄλλως ἤμπορῶ νὰ θεωρῶ ἐμαυτὸν ἢ ἐγκλειστον εἰς φυλακὴν μεγαλυτέραν μὲν τῆς πρώτης, δυσφορωτέραν ὅμως, ὡς ἔχων μάρτυρας τῆς πενίας μου ὄχι ὁμοτύχους, ἀλλ' ἀνθρώπους εὐτυχεῖς καὶ εὐδαίμονας; Τῶν πραγμάτων οὕτως ἐχόντων, προσφεύγω εἰς Ὑμᾶς, Ἐξοχώτατε! τὸ ἄσυλον τῶν δυστυχῶν, καθικετεύω θερμοῶς, ὅπως ἐνεργήσετε περὶ τοῦ μέλλοντός μου. Ὑμᾶς ἐγνώρισα λυτρωτὴν καὶ σωτήρᾶ μου, παρ' Ὑμῶν ἐλπίζω καὶ τοῦ ἐπαπειλοῦντός με δεινοῦ μέλλοντος τὴν ἀπαλλαγὴν.

Συναισθανόμενος ὅτι γράφω πρὸς τὸν φιλόστοργον πατέρα τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, παύω τοῦ νὰ ἀπασχολῶ μὲ περισσοτέρας παρακλήσεις τὰς πολυτίμους στιγμὰς Σας, καὶ ὑποφαίνομαι μὲ βαθύτατον σέβας.

Τῆς Ὑμετέρας ἐξοχώτητος
δοῦλος ταπεινότητας
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ

Μασσαλία τὴν 11^{ην} 10/βρίου 1842

Πρὸς τὸν Ἐξοχώτατον Κύριον

Κύριον Α. Μαυροκορδατον

Πληρεξούσιον ὑπουργὸν τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως τῆς Ἑλλάδος

Constantinople

ΓΕΩΛΟΓΙΑ. — Ἐξάπλωσις ἄνω Κρητιδικῶν ἀσβεστολίθων πελαγικῆς ὄψεως εἰς τὴν ζώνην «Ὀλωνοῦ-Πίνδου» ἐν Μεσσηνίᾳ*, ὑπὸ Δημ. Α. Κισκύρα. Ἀνεκοινώθη ὑπὸ κ. Κ. Ζέγγελη.

Εἶναι ἤδη γνωστὸν ὅτι πρῶτος ὁ C. Renz¹² ἀνεγνώρισεν ἐπὶ τῇ βάσει ὑπ' αὐτοῦ ἀνευρεθέντων ἀσβεστολίθων μὲ τυπικὰ θραύσματα ἰππουριτῶν τὴν παρουσίαν ἄνω κρητιδικῶν στοιχείων ἐντὸς τῶν ἀσβεστολίθων τῆς ζώνης Ὀλωνοῦ-Πίνδου ἐν Πελοποννήσῳ. Ἦδη πρὸ αὐτοῦ ὁ Steinmann¹⁷ ἐξετάσας τεμάχια πλακωδῶν ἀσβεστολίθων, συλλεγέντα ὑπὸ τοῦ Philippson εἰς τὴν σειρὰν Ὀλωνοῦ, ἀνεῦρε ταῦτα πλούσια εἰς γλοβιγερίνας καὶ τεξτουλαρίας καὶ ἐσημείωσε τὴν ὁμοιότητα τούτων ὀψικῶς πρὸς Κρητιδικούς τινὰς ἀσβεστολίθους καὶ ἰδιαιτέρως τῆς Scaglia. Μετὰ τὸν Renz ὁ Κ. Κτενᾶς³ ἀνεῦρεν εἰς τὴν Ἰθώμην ἐντὸς τεκτονικῶν λατυποπαγῶν τεμάχιον ρουδιστικοῦ φλοιοῦ, ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ὁποίου καὶ ἐθεώρησε τὸ ἄνω τμήμα τῆς σειρᾶς Ὀλωνοῦ, ὡς Κρητιδικόν. Ἐσχάτως ὁ Renz¹⁴ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀνευρεθέντων ἀσβεστολίθων μὲ ὀρβιτέλλας εἰς τὴν Ἀνδρίτσαιναν καὶ Ἰθώμην ἐπιστοποίησεν ἐντὸς τῆς

* DÉM. A. KISKYRAS.— Développement des calcaires pélagiques du crétacé supérieur dans la zone d'Olonos - Pindos en Messénie.